

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра філософії та методології науки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Зам. декана
філософського факультету
Комаха Л.Г.

«__» _____ 201__

року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія та організація наукових досліджень

(з основами інтелектуальної власності) (Змістовий модуль 1 «Методологія наукових досліджень»)

для студентів економічного факультету

галузь знань _____ 05 - "Соціальні та поведінкові науки"

спеціальність _____

(шифр і назва)
051 "Економіка"

освітній рівень _____

(шифр і назва спеціальності)

_____ магістр

(молодший бакалавр, бакалавр, магістр)

спеціалізація Прикладна статистика

(за наявності)

(назва спеціалізації)

вид дисципліни _____

обов'язкова

Форма навчання денна

Навчальний рік 2017/2018

Семестр перший

Кількість кредитів ECTS 1

Мова викладання, навчання

та оцінювання українська

Форма заключного контролю іспит

Викладач: к.ф.н., доц. Білоус Т.М.

Пролонговано: на 20 17 /20 18 н.р. _____ (Білоус Т.М.) «29»08 2017р.

(підпис, ПІБ, дата)

Пролонговано: на 20 __/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.

(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2017

Розробники: Білоус Тетяна Миколаївна, к.філ..н., доцент кафедри філософії та методології науки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри Добронравова І.С.

_____

_____ (_____)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Протокол № 1 від « 29 » серпня 20 17__
р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри статистики та демографії

_____

_____ (Гончар О. А.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Протокол №   від «   » _____ 2017
р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету/

_____

Протокол від «   » _____ 201__ року №

Голова науково-методичної комісії _____ (Маслікова І.І.)

«   » _____ 20__ року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – познайомити студентів із сучасною методологією науки, дати їм можливість засвоїти сукупність методологічних засобів науки взагалі та їхньої фахової дисципліни зокрема, надати студентам знання та вміння, що створюють необхідне методологічне підґрунтя для здійснення фахової науково-дослідницької роботи, її презентації науковій спільноті,

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Успішне опанування курсів «Філософія»,
2. Знання теоретичних основ фахової дисципліни _____

3. Анотація навчальної дисципліни / референс:

Навчальна дисципліна «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності» є обов'язковою дисципліною, що забезпечує отримання загальних компетентностей випускниками Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Програма навчальної дисципліни складається з трьох змістових модулів. Першим модулем є «Методологія наукових досліджень». Для його викладання відведено один кредит (18 годин аудиторних занять). Заключна форма контролю – залік. В цьому модулі розкривається зміст понять «методологія», «методика», «методи дослідження», розуміння науки як дослідження, розглядаються конкретно-науковий, загально-науковий та філософський рівні методології. Окреслюється множина методологічних систем сучасної філософії науки. Розглядається структура теоретичного та емпіричного знання в єдності з методами теоретичного та емпіричного дослідження. Висвітлюються методологічні проблеми сучасної економічної науки, які є складовою сучасної методології науки.

4. Завдання (навчальні цілі) –

- ознайомити студентів із сучасними методологічними концепціями, з основами методології наукового пізнання та з методикою наукових досліджень;
- сформуванню цілісного уявлення про науково-дослідницький процес;
- забезпечити освоєння навичок формування і використання усвідомленої методологічної позиції наукового дослідження;
- вдосконалити вміння пошуку, добору й опрацювання наукової інформації, точного формулювання мети, задач і висновків дослідження;

5. Результати навчання за дисципліною: (описуються з детальною достовірністю для розробки заходів оцінювання)

Результат навчання		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	поняття наукового методу та методології, основні методи наукового дослідження: емпіричні, теоретичні,	Лекція, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація	3

	загальнонаукові; загальнонаукові методологічні принципи та їх зміну протягом розвитку науки,		самостійного дослідження, текст рекомендацій	
1.2	характеристики відомих методологічних систем: емпіризму та індуктивізму, методології фальсифікаціонізму.	Лекція, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	3
1.3	характеристики відомих методологічних систем: історичної школи у філософії науки, зокрема теорії наукових революцій Т.Куна, методології науково-дослідницьких програм І. Лакатоша, методологічного анархізму П. Фойерабенда; розуміння раціональності і реалізму в сучасній філософії науки .	Лекція, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	3
1.4	дедуктивізм. Дж. Ст. Міль про природу економічного мислення. інструменталізм. "Методологія позитивної економічної науки" М. Фрідмана логічний емпіризм та фальсифікаціонізм (Т.Хатчісон, М.Блауг) методологічний плюралізм.	Лекція, самостійна робота	Самостійна письмова робота	3
1.5	популярні методологічні моделі: гіпотетико-дедуктивну та емпіричну індуктивну, поняття факту, гіпотези і теорії, . поняття абстрактних об'єктів теорії, процедури їхньої побудови (ідеалізація, конструювання)	лекція, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	3

	поняття моделі. поняття експерименту. Розуміння теми реалізму в коном іній науці.			
	Вміти:			
2.1	розрізняти науку як систему знань, соціальний інститут та дослідницьку діяльність., розуміти підходи до визначення наукового знання: наука як результат та наука як процес. розуміти дихотомію нормативна та дескриптивна методологія науки.	лекція, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	2
2.2	розрізняти метод, методологію, методику, техніку; усвідомлювати багаторівневість методології науки. розуміти методологічні процедури верифікації, обґрунтування і фальсифікації, абдукцію і висновок до найкращого пояснення; розрізняти експеримент і спостереження, застосовувати процедури переходу від даних спостереження до емпіричних залежностей і наукових фактів;	лекція, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	2
2.3	розуміти роль наукової спільноти для функціонування науки; розуміти проблему несумірності парадигм та теорій у роботах Т.Куна та П.Фейерабенда та її витоки;	лекція, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	2
2.4	розуміти в чому суть дискусії про метод та природу економічної науки. знати основні підходи до вирішення цього питання, зокрема програми дедуктивізму, емпіризму, фальсифікаціонізму та методологічного плюралізму	лекція, самостійна робота	письмова робота	2
2.5	розуміти суть проблеми реалізму, ролі методологічного індивідуалізму, ролі моделей та ідеалізацій у виробництві знання про економічну реальність. Знати зміст натуралістичної програми в сучасній економічній методології.	лекція, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, текст рекомендацій	2
	Автономність та відповідальність:			
4.1	здатність працювати автономно	самостійна робота		4
4.2	здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	самостійна робота		4

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	2.1	2.2	
Програмні результати навчання					

7. Структура курсу. Курс «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності» складається з трьох частин. Викладачі кафедри філософії та методології науки забезпечують читання першої частини курсу «Методологія наукових досліджень». Аудиторні заняття з цієї частини курсу у кількості 18 годин передбачені у формі лекцій та семінарів за п'ятьма темами. Форма контролю – відповіді на семінарах. Формою її контролю є підготовка реферату (з пропущених тем) та підсумкова письмова робота.

8. Схема формування оцінки:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема оцінювання теоретичної підготовки – результати навчання (знання 1.1 – 1.6), що складає 40% від загальної оцінки та оцінювання практичної підготовки – результати навчання (вміння 2.1-2.6); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

8.1 Форми оцінювання студентів: (зазначається перелік видів робіт та форм їх контролю / оцінювання із зазначенням Міп. – рубіжної та Мах. кількості балів чи відсотків)

- семестрове оцінювання:

1. відповіді на семінарських заняттях (мах. 5 балів, мін. 1)
2. реферати (в разі пропуску аудиторних занять. 5 балів за один, мін. 2 балів за один)
3. підсумкова письмова робота (мах 7 ,балів, мін 3 бали)

підсумкове оцінювання у формі іспиту

- Підсумкове оцінювання у формі іспиту (підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 33 балів), яка визначається як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестру. **Залік** виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. Порядок та система оцінювання зазначається у робочих навчальних програмах дисципліни.

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) чи/або залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	10 -	5	15
Максимум	20	7	27

8.2 Організація оцінювання:

Критерії оцінювання:

Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

Доповнення / дискусія:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

Самостійна робота, підсумкова письмова робота: (Аналіз статті з частини Тема 4-5 Досвід філософсько-методологічного дослідження економічної науки)

балів – студент опрацював необхідний текст із цитуванням та відповідними власними зауваженнями та поясненнями

5 балів – студент законспектував текст без цитувань та пояснень

Реферат (за пропущені аудиторні години) оцінюється, виходячи з компетентностей, проявлених студентом на основі його самостійної роботи.: здатності до автономної роботи та вміння шукати інформацію та послуговуватися нею. Теми рефератів відповідають питання програми, а також можуть бути сформульовані студентом самостійно, виходячи з програми. Використання матеріалу з різних тем заохочується додатковими балами. Студент може підготувати більше, ніж один реферат.

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх двох тем та виконання письмової роботи.

Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно з можливістю повторного складання / Fail	35-59
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни / Fail	0-34
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

Структура навчальної дисципліни:

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	семінари	С/Р
Змістовий модуль 1 <i>Методологія наукових досліджень.</i>				

1	Вступ. Тема 1 Наука і методологічне дослідження. Базові поняття філософії науки	2		
2	Тема 2. Множина методологічних систем.. Емпіризм і методологія індуктивізму. Методологія фальсифікаціонізму.	2	2	
3	Тема 3. Множина методологічних систем. Історична школа у філософії науки. Рациональність та проблема реалізму у сучасній філософії науки	2	2	
4	Тема 4. Досвід філософсько-методологічного дослідження економічної науки. Дискусії про "правильний" метод економічної науки.	2	2	
5	Тема 5. Досвід філософсько-методологічного дослідження економічної науки. Сучасні методологічні проблема економічної науки	1	1	1
		9	9	1

Примітка: слід зазначити теми, винесені на самостійне вивчення

Загальний обсяг 19 год. [\[5\]](#), в тому числі:

Лекцій – 9 год.

Семінарські заняття - 9 год.

Консультації - 1 год.

Самостійна робота - год.

залік – 2 год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

Аналитическая философия: Избранные тексты \ Сост. Вступ. ст. и коммент. А.Ф. Грязнова. – М.,1993.

Добронравова І. С., Білоус Т. М., Комар О. В. Новітня філософія науки. – К., 2009.
<http://www.philsci.univ.kiev.ua>

Добронравова І.С., Сидоренко Л.І. Філософія та методологія науки. Підручник.

Київ: «Київський університет», 2008. <http://www.philsci.univ.kiev.ua>

Колесников О. В. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 144 с.

Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология.- М., 1998.- Ч.2.

Степин В.С., Розов М.А., Горохов В.Г. [Философия науки и техники](#). - М., 1997. - С.193-199.

Структура курсу

ТЕМА 1. Наука та методологія наукового дослідження. Базові поняття філософії методології науки.

Основи філософсько-методологічного дослідження науки, наука як знання і наука як вид діяльності. Логіка і методологія науки. Епістемологія і методологія. Раціоналізм і емпіризм як базові епістемологічні настанови в науці та їх інтерпретації в економічній методології.

Основи позитивістської версії філософії науки. Множина методологічних систем філософії науки та їх класифікації

ТЕМА 2-Множина методологічних систем (частина 1 Емпіризм і методологія індуктивізму. Методологія фальсифікаціонізму)

Емпіризм і методологія індуктивізму. Зміст позитивізму як філософської (антиреалістичної) традиції. Етапи розвитку позитивізму. Позитивістське розуміння наукового знання. Наука, наукова раціональність. Проблема демаркація між наукою та не наукою. Критерій верифікації як спроба вирішення проблеми демаркації в програмі логічного позитивізму(емпіризму).

Критичний раціоналізм К.Попера. Критика індуктивізму, позиція фаллібілізму, методологія фальсифікаціонізму, програма критичного раціоналізму, дедуктивізм (гіпотетико –дедуктивний метод), метод проб та помилок, теорія правдоподібності. Основні риси методологічний фальсифікаціонізму.

Література навчальна

Добронравова І.С., Білоус Т.М., Комар О.В. (2009) Новітня філософія науки. Підручник. – Київ: "Логос".

Добронравова І.С., Білоус Т.М., Комар О.В. (2008) Новітня західна філософія науки. Підручник. – Київ: "Парапан".

Современная философия науки: Знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей запада. Хрестоматия. - М: Логос, - 1996.

Чуйко В. (2000) Рефлексія основоположень методологій філософії науки: Монографія. – Київ.

The Routledge Companion to Philosophy of Science (2014) Eds. by Martin Curd and Stathis Psillos. New York: Routledge. Second edition.

A Companion to the Philosophy of Science. (2000) W. H. Newton-Smith (Editor). –Wiley-Blackwell.

Література допоміжна

Вайнберг С. (2004) Мечты об окончательной теории. Физика в поисках самых фундаментальных законов природы. - М.: УРСС.

Вайнберг С. (2003) Квантовая теория поля . - М.: "Физматлит".

Гемпель К.Г. (1988) Логика объяснения - М.: Дом интеллектуальной книги; Русское феноменологическое общество.

Карнап Р. (1971) Философские основания физики. Введение в философию науки. – М..

Поппер К.Р. (1983) Логика и рост научного знания. – М.

Поппер К. (2002а) Нормальная наука и опасности, связанные с ней // Т.Кун Структура научных революций / Сост. В.Ю.Кузнецов. — М.: ООО "Издательство АСТ".

Поппер К. (2002 б) Объективное знание. Эволюционный подход. — М.: Эдиториал УРСС.

Хакинг Я. (1999) Представление и вмешательство. – М.: "Логос".

Фейерабенд П. (1986) Объяснение редукция и эмпиризм // Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки. – М.: "Прогресс". - С. 29-108.

Anderson P. More is Different // Science. –Vol. 177. – 1972 - P. 393-396.

Earman J. (1992) Bayes or Bust? A Critical Examination of Bayesian Confirmation Theory. - Cambridge, Mass.: MIT Press.

Horwich P. (1982) Probability and Evidence. - Cambridge: Cambridge University Press,

Mayr E. (1982) The Growth of Biological Thought - Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press.

Nagel E. (1961) The Structure of Science, New York.

Maxwell G. (1962).The Ontological Status of Theoretical Entities // Minnesota Studies in the Philosophy of Science / ed. by Feigl H. - Vol. 3 - 1962. - P. 3–27.

Shapere D. (1982)The Concept of Observation in Science and Philosophy// Philosophy of Science - Vol. 49 - P. 231–267.

Scientific Reasoning: The Bayesian Approach. // eds by Howson C. and Urbach P. (1989) - La Salle, Ill.: Open Court, 1989.

Weinberg S. (1988) *Newton's Dream // Newton's Dream* / ed by M. S. Stayer. - McGill-Queen's University Press. - Pp. 96-106.

Теми для самостійної роботи

Надайте характеристику основних положень логічного позитивізму як методологічної програми

Опишіть зміст формальних теорій підтвердження та пояснення

Визначте зміст редукціонізму як методологічної настанови

Порівняйте критерії демаркації між наукою та не наукою: верифікаціонізм та фальсифікаціонізм.

Надайте характеристику методології фальсифікаціонізму К.Попера

ТЕМА 2-Множина методологічних систем (частина 2. Історична школа у філософії науки. Рациональність та проблема реалізму у сучасній філософії науки)

Історична школа у філософії науки. «Історичний поворот», означений роботами Т.Куна, І.Лакатоса, П.Фойерабенда та Ст.Тулміна в філософії науки ХХ століття. Упорядкована «структура наукових революцій»: нормальна наука, криза, нова нормальна наука. Поняття парадигми: парадигма як досягнення та парадигма як набір спільних цінностей. Поняття «наукова спільнота» та роль наукової спільноти у для функціонуванні науки.

Методологічний анархізм П. Фойерабенда. Основні ідеї «Проти методологічного примусу» (1975) П. Фойерабенда. Принципи «припустимо все» (anything goes), принцип проліферації, принцип «впертості»(tenacity). Проблема несумірності. Рациональність: критика догматичної рациональності.

Учбова література

Кун Т. Структура научных революций. –М.,1975.

Лакатос И. История науки и ее рациональные конструкции // Структура и развитие науки. - М., 1978.

Полани М. Личностное знание. На пути к посткритической философии. — М., 1985.

Тулмин Ст. Человеческое понимание. –М.,1984.

Фейерабэнд П. Избранные труды по методологии науки. –М.,1986.

Література допоміжна

Кун Т. Замечания на статью И.Лакатоса / Додаток у книзі: Кун Т. Структура научных революций. –М.: АСТ, 2002.

Кун Т. Логика открытия или психология исследования?/ Додаток у книзі: Кун Т. Структура научных революций. –М.: АСТ, 2002.

Лакатос И. Поппер, фальсификационизм и тезис Дюгема-Куайна. // Лакатос И. Фальсификационизм и методология исследовательских программ. Приложение. М., 1995.

Лакатос И. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ. –М.,1995.

Мамчур Е.А. Релятивизм в трактовке научного знания и критерии научной рациональности // <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Mamchur.html>

Фейерабенд П. Наука в свободном обществе. — М.: АСТ, 2010.

Фейерабенд П. Прощай, разум. — М.: АСТ, 2010.

Хакинг Я. Представление и вмешательство. – М.: "Логос", 1999.

Теми для самостійної роботи

Проведіть порівняльний аналіз понять «парадигма» і «науково-дослідна програма».

Поясніть роль наукового співтовариства у процесі розвитку науки.

Опишіть, як змінюється класична концепція раціональності у рамках історичної школи.

Розкрийте підстави критики історичистами ідеї об'єктивності в науці і визначте роль особистісного знання.

Поясніть зв'язок наукових революцій і відкриттів з позиції різних представників історичної школи.

Визначте ознаки «ідеологічності» науки за П.Фейерабендом.

Поясніть проблему несумірності та опишіть рівні її розгляду.

Тема 4. Дискусії про "правильний" метод економічної науки.

Дедуктивізм. Дж. Ст. Мілль про природу економічного мислення. Інструменталізм.

Логічний емпіризм та фальсифікаціонізм (Т.Хатчисон, М.Блауг). "Методологія позитивної економічної науки" М. Фрідмана. Методологічний плюралізм.

Учбова література

1. Добронравова І.С., Білоус Т.М., Комар О.В. (2009) Новітня філософія науки. Підручник. – Київ: "Логос".
2. Добронравова І.С., Білоус Т.М., Комар О.В. (2008) Новітня західна філософія науки. Підручник. – Київ: "Парапан".
3. Философия экономики. Антология (2012)/ Д.М. Хаусман (ред.). М.: Издательство Института Гайдара.

4. The Routledge Companion to Philosophy of Science (2014) Eds. by Martin Curd and Stathis Psillos. New York: Routledge. Second edition.
5. A Companion to the Philosophy of Science. (2000) W. H. Newton-Smith (Editor). – Wiley-Blackwell.

Допоміжна література

1. Блауг, М. (2004). Методология экономической науки, или как экономисты объясняют. М.: НП «Журнал ВЭ».
2. Макклоски Д.Н. (2012). Риторика этой экономической науки // Философия экономики. Антология / Д.М. Хаусман (ред.). М.: Издательство Института Гайдара. С. 399–418.
3. Blaug, M. (1980). The Methodology of Economics: Or How Economists Explain, *Cambridge*: Cambridge University Press; Second Edition 1992.
4. Caldwell, B.J. (1982) Beyond Positivism: Economic Methodology in the twentieth centari London.
5. Friedman, M. (1953) The Methodology of Positive Economics. // Friedman M. Essays in Positive Economics. - Chicago: University of Chicago Press. // Рос. переклад. М. Фридман (2012) Методология позитивной экономической науки / Философия экономики. Антология / Д.М. Хаусман (ред.). М.: Издательство Института Гайдара. С. 177- 216.
6. McCloskey D.N. (1983) The Rhetoric of Economic Science.: Essays on Methodology. Boston., P 510
7. Mill J. S. (1844). On the Definition of Political Economy; and on the Method of Investigation Proper to it. // Essays on Some Unsettled Questions of Political Economy. J. S. Mill. London, Longmans. Pp 86–118. (Рос. переклад. Миль Дж.Ст. (2012) Об определении предмета политической экономии и методе ее исследования, свойственной ей. / Философия экономики. Антология / Д.М. Хаусман (ред.). М.: Издательство Института Гайдара. - С. 55-76
8. Hands, D. W. (2001). Reflection Without rules: Economic Methodology and Contemporary Science Theory. Cambridge: Cambridge University Press.
9. Hausman, D. M. (1992). The Inexact and Separate Science of Economics. Cambridge: Cambridge University Press.
10. Hutchison, T. (1938). The Significance and Basic Postulates of Economic Theory, Repr. with a new Preface. New York: A.M. Kelley, 1960.
11. Hutchison, T. (2000). On the Methodology of Economics and the Formalist Revolution, Cheltenham: Edward Elgar.
12. Mill J. S. (1843) A System of Logic. Reprinted by London: Longmans Green, 1949.
13. Robbins L. (1935) An Essay on the Nature and Significance of Economic Science. 2nd ed. London: Macmillan,

14. Popper K. (1965) *The Logic of Scientific Discovery*. - New York: Harper Torchbooks.

Тема 5. Сучасні методологічні проблема економічної науки

Соціологічний поворот у філософії науки та економічна методологія. Науковий реалізм економічної науки. Роль моделей в економічному мисленні. Методологія експериментування

Учбова література

1. Добронравова І.С., Білоус Т.М., Комар О.В. (2009) *Новітня філософія науки*. Підручник. – Київ: "Логос".
2. Добронравова І.С., Білоус Т.М., Комар О.В. (2008) *Новітня західна філософія науки*. Підручник. – Київ: "Парапан".
3. *Философия экономики. Антология* (2012)/ Д.М. Хаусман (ред.). М.: Издательство Института Гайдара.
4. *The Routledge Companion to Philosophy of Science* (2014) /Eds. by Martin Curd and Stathis Psillos. New York: Routledge. Second edition.
5. *A Companion to the Philosophy of Science*. (2000)/ W. H. Newton-Smith (Editor). – Wiley-Blackwell.

Допоміжна література

1. Cartwright N. (1983) *How the Laws of Physics Lie*. - New York: Oxford University Press.
2. Cartwright, N. (1989). *Nature's Capacities and Their Measurement*. Oxford: Clarendon.
3. *Hacking I. Representing and Intervening*. – Cambridge: Cambridge University Press, 1983. / Рос. переклад див.; Хакинг Я. Представление и вмешательство. – М.: Логос, 1999.
4. Hausman, D. M. (1980). *How to do the Philosophy of Economics*. In (eds.) Asquith P. D. and R. N. Giere. *PSA, Vol. I*, East Lansing, MI: PSA, 353–62.
5. Hausman, D. M. (1992). *The Inexact and Separate Science of Economics*. Cambridge: Cambridge University Press.
6. Hands, D. W. (2001). *Reflection Without rules: Economic Methodology and Contemporary Science Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
7. Latour, B. (1986). *Science in Action*. Cambridge MA: Harvard University Press.
8. *Neuroeconomics Decision Making and the Brain* (2009). Ed. by P.W. Glimcher. – New York: New York University Press,

Теми для самостійної роботи з Тем 4-5.

Опишіть основні положення методологічної програми Дж.Ст. Міля

Опишіть основні положення методологічної програми фальсифікаціонізму М. Блауга.

Визначте зміст методології інструменталізму М. Фрідмана.

Надайте визначення головних методологічних проблем економічної науки сучасної доби.